

פגיעה בחופש העיסוק מול הפגיעה בשלום הציבור

בכל אזור שבו מחלה מידבקת קיבלה או עלולה לקבל צורה של מגיפה או שבסמוך לו קיימת מחלה מידבקת שלדעת בעל הסמכות השלטונית היא מסכנת את בריאות הציבור, הוא רשאי לכפות על התושבים להתחסן כדי לצמצם את ההדבקה ואת התפשטותה של המגיפה

תיקון 113 לחוק הביטוח הלאומי משנת תשס"ט 2009 הורה על הפחתת קצבת ילדים להורה שילדיו לא קיבלו את החיסונים הנדרשים לפי הנחיות מנכ"ל משרד הבריאות.

בפסק דין 7245/10 נפסק ב-4.6.2013, כי אף שהתיקון פוגע בזכות לשוויון המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, פגיעה זו עומדת בכל תנאי פסקת ההגבלה שבחוק היסוד, ואין מקום להורות על ביטולו. השופטת ארבל, בבית משפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, דחתה את הערעור. היא קבעה כי הפגיעה הנגרמת מן התיקון עומדת בתנאי פסקת ההגבלה, וציינה את החשיבות המיוחדת להתחסנות הילדים, לא רק עבור בריאותם של הילדים עצמם, אלא גם לבריאות הסביבה, הציבור והכלל.

באותו פסק דין ציינה השופטת ארזי-ברק, כי "התיקון שגרונו נועד להשיג מטרה כפולה: שמירה על בריאותם של ילדים בגיל הרך, אשר ההידבקות במחלות שהחיסון בא להגן מפניהן יכולה להיות מסוכנת ולעתים אף קטלנית מבחינתם; ושמירה על בריאות הציבור בכללותו כעניין של מדיניות רפואית לאומית על ידי יצירת 'חיסון עדר'. לא ניתן לשלול על הסף ומראש הצמדת תנאים למימושה של זכות חוקתית. מאחר שהענקת זכויות על-פי חוק אמורה לשרת גם אינטרסים ציבוריים ומדיניות ציבורית - הענקתן של זכויות מסוג זה מלווה לא אחת בתנאים".

האם אפשר לחייב את הרופאים להתחסן?

חוק יסוד: חופש העיסוק קובע: "זכויות היסוד של האדם בישראל מושגות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן-חורין, והן יכובדו ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל". סעיף 4

החיסון הוא אמצעי ריפוי מונע, אשר נועד לטפל בגורמים המזיקים לבריאות לפני שהם מספיקים לפגוע בגוף. יש קבוצות שונות בציבור המתנגדות לחיסונים, הן משיקולים מוסריים ואתיים והן בשל הספק ביעילותם או בנטיחות שלהם.

בסעיף 19 של פקודת בריאות העם לשנת 1940 נאמר, כי "בכל עיר או כפר או אזור שמחלה מידבקת קיבלה בהם או עלולה לקבל בהם צורה אפידמית או אשר קיימת סמוך להם מחלה מידבקת שלדעת המנהל יש בה סכנה לבריאות הציבור של העיר, הכפר או האזור הנ"ל, רשאי המנהל או הרופא הממשלתי לנקוט באותם אמצעים שיראה צורך בהם כדי להגן על גרי המקומות האלה מהידבקות, ולתכלית זו רשאי הוא, בין שאר דברים, להטיל על גרי העיר, הכפר או האזור הנ"ל חובת הרכבת-מגן או הרכבה אחרת שלדעתו היא צורך בהן כדי לצמצם את התפשטות ההדבקה. המסרב ביודעין עפ"י סעיף זה להרכבת-מגן או להרכבה אחרת נגד אבעבועות, חולירע או דבר, יאשם בעבירה ויהא צפוי לקנס שלא יעלה על חמש לירות או למאסר לא יותר מחודש ימים".

השופטת ארזי-ברק: "התיקון נועד להשיג מטרה כפולה: שמירה על בריאותם של ילדים בגיל הרך, וחלק ממהמדיניות להגנה על ילדים מהידבקות בוירוסים שעלולים להיות קטלניים; ושמירה על בריאות הציבור בכללותו כעניין של מדיניות רפואית לאומית על ידי יצירת 'חיסון עדר'"

"עובד בריאות שנדבק במחלה זיהומית עלול להדביק את מטופליו גם אם הוא עצמו נשאר בריא לחלוטין"
צילום אילוסטרציה: shutterstock

בחוזר מנכ"ל נכתב, כי הן לעובד והן למקום העבודה יש אחריות למניעת תחלואה זיהומית הנרכשת במקום העבודה. אין ספק, שחיסונים הם דרך בטוחה ויעילה להימנע ממחלה זיהומית. לפי חוזר מנכ"ל משרד הבריאות, אחראים מנהלי מוסדות הבריאות על ביצוע החיסונים

החלטתו. כמו כן, העובד יצהיר על סירובו. בתאריך 29.9.2013 פורסם באתר עיתון "הארץ"⁴ כי 400 תינוקות ופגים נחשפו לעוברת חולת שעלת. בכתבה צוין, כי משרד הבריאות דרש לקבל מכל המוסדות את נתוני ההתחסנות של העובדים, אולם ללא חוק מתאים לא ניתן לחייב את כל עובדי בית החולים בחיסון ולאפשר פיטורי עובד שאינו מתחסן. השאלה של פגיעה בחופש העיסוק או פגיעה בשלום הציבור תישאר, כנראה, שנויה במחלוקת; ועד שהנושא יוכרע בחוק, מעסיק רשאי לחייב עובד בריאות חדש אשר מתקבל לעבודה לעבור חיסונים שונים בהתאם לחוזר מנכ"ל, אך אינו רשאי לפטר עובד בריאות ותיק אשר מסרב להתחסן, אלא להגביל אותו בטיפול באוכלוסיות שונות.

של החוק קובע: "אין פוגעים בחופש העיסוק אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו".

במאמרו "חשיפת עובדי בריאות למחלות זיהומיות במקום העבודה", כותב ד"ר איציק לוי: "עובדי מערכת הבריאות, כולל רופאים ורופאות, חשופים מטבע עבודתם למגוון מחוללים העלולים להדביקם ולגרום למחלה זיהומית. בנוסף עובד בריאות שנדבק במחלה זיהומית עלול להדביק את מטופליו גם אם הוא עצמו נשאר בריא לחלוטין. אחד הגורמים החשובים ביותר במניעת מחלות זיהומיות הוא יכולת החיסון של האדם שנחשף, וזו מושגת בדרך כלל באמצעות מתן חיסון מתאים"².

בחוזר מנכ"ל נכתב, כי הן לעובד והן למקום העבודה יש אחריות למניעת תחלואה זיהומית הנרכשת במקום העבודה. אין ספק, כי חיסונים הם הדרך הבטוחה והיעילה להימנע ממחלה זיהומית. לפי חוזר מנכ"ל משרד הבריאות³, אחראים מנהלי מוסדות הבריאות על ביצוע החיסונים.

חוזר המנכ"ל כולל ארבע תוכניות חיסון לעובדי מערכת הבריאות בהתאם לתפקידם. בחוזר נאמר: "בקרב עובדים בתחומי טיפול נבחרים במערכת הבריאות הממשלתית, קבלת חיסון וחסינות נגד מחלות נבחרות יהיו תנאי לטיפול באותו סוג מטופלים החל מ-1.1.2014".

על פי החוזר, על עובד חדש במערכת הבריאות להתחיל בקבלת חיסונים מיד לאחר ההחלטה על קבלתו לעבודה, ולהשלים זאת בתוך חצי שנה מתחילת עבודתו. הנחיות בעניין הגבלה על מתן טיפול בידי עובדי בריאות לא מחוסנים נגד מחלות מסוימות ייכנסו לתוקף ב-1.1.2014. עובד מערכת הבריאות שסירב לקבל חיסון אחד או יותר מאלו הנכללים בנזהל, או סירב לבצע בדיקת דם, יקבל הסבר בכתב על מנת לוודא כי הבין את ההשלכות הרפואיות כלפיו וכלפי מטופלים, ואת ההשלכות הביטוחיות והנוקיות של

1. 7245/10 עדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' משרד הרווחה

2. "חשיפת עובדי בריאות למחלות זיהומיות במקום העבודה", איציק לוי

3. חוזר מנכ"ל בנושא חיסון עובדי בריאות, 4 במארכ 2013

4. רוני לינדר גנץ, "בתי החולים: ידינו ככולות באילוץ עובדים להתחסן".

www.haaretz.co.il/news/health/premium-1.2127889. Accessed 2/12/2013